

RECENZE - REVIEW

VIDOVÁ, J., 2015. *Investičné procesy a ich vplyv na investície do bývania*. Bratislava: EKONÓM, 182 s. ISBN 978-80-225-4090-2.

Rozvoj ekonomiky vo veľkej miere závisí od spôsobu využívania existujúceho objemu investícií a dynamiky investičného procesu. Investície vplývajú na dynamiku vývoja ekonomiky, na jej ekonomický rast a celkovú výkonnosť. Významne ovplyvňujú agregátny dopyt a vedú k akumulácii kapitálu, čím sa zvyšuje potenciálny produkt krajiny. Prostredníctvom investícií sa realizuje perspektívna hospodárska politika krajiny, oblasti i každého podniku. Investície, ktoré spolu so spotrebou tvoria hlavné zložky hrubého domáceho produktu danej krajiny, majú z makroekonomického hľadiska dvojakú úlohu, pôsobením na agregátny dopyt ovplyvňujú krátkodobú ekonomickú činnosť danej krajiny a prostredníctvom akumulácie kapitálu zvyšujú potenciálny produkt krajiny, čím vytvárajú predpoklady pre dlhodobý ekonomický rast. Veľkosť investícií a ich podiel na vytvorenom produkte sa mení v závislosti od fázy ekonomického rozvoja, v ktorej sa ekonomika nachádza. V období recesie klesá a v období konjunktúry stúpa. Tým, že investície determinujú dynamiku vývoja ekonomiky, dlhodobý ekonomický rast a celkovú výkonnosť ekonomiky, sú považované za najdôležitejší faktor rozvoja spoločnosti. Skúsenosti ukazujú, že dynamicky sa rozvíjajúce ekonomiky zvyčajne investujú väčšiu časť svojho hrubého domáceho produktu ako pomaly sa rozvíjajúce ekonomiky.

Investičné rozhodnutia podnikateľov ovplyvňujú tri činitele, príjmy, náklady na investovanie a očakávania. Investičná aktivita v značnej miere závisí od vývoja hospodárskeho cyklu. Výsledkom investovania je rast výroby a predaja výrobkov, resp. zníženie výrobných nákladov a inovovanie výrobkov. Dôležitým činiteľom, ktorý ovplyvňuje investičné rozhodnutia podnikateľov, sú náklady na investovanie. Mnohé investičné statky sú investične veľmi náročné a podnikatelia ich často financujú z úverov. Preto majú podnikatelia väčší záujem investovať vtedy, keď je úroková miera nízka. Je zrejmé, že úroková miera významne ovplyvňuje náklady na investovanie. Z uvedeného je zrejme, že investície a investičné rozhodnutia podnikateľov ovplyvňuje viacero hospodárskopolitických nástrojov a ekonomických, sociálnych a politických udalostí, ktoré priamo alebo nepriamo ovplyvňujú výšku príjmov a výdavkov investovania. Patrí k nim napr. úroková miera, dane z príjmov fyzických a právnických osôb, dotácie a subvencie poskytované vládou a miestnymi orgánmi, v záujme zvýšenia investičnej aktivity, politika daňových prázdnin, možnosti reinvestícií ziskov a prevodov ziskov do zahraničia, politika amortizácie, národné rozdiely v cenách práce a pod.

Efektom investícií je tvorba hrubého fixného kapitálu. V súčasnosti sa v slovenskej ekonomike ročne vynaloží v priemere takmer jedna tretina vytvoreného produktu na investície, ale rast ekonomiky meraný hrubým domácim produktom takémuto objemu vynaložených investícií nezodpovedá. Samotný fakt vysokej miery investícií možno hodnotiť pozitívne, pretože transformujúca sa ekonomika vyžaduje veľký objem investícií vzhľadom na potrebu obnovy a modernizácie zastaraného strojového parku, technológií, zanedbanej

infraštruktúry a v neposlednom rade aj z hľadiska potreby reštrukturalizácie a zvyšovania jej konkurencieschopnosti v národnom i medzinárodnom meradle. Ak však vysoká miera investovania má prinášať iba pozitívne výsledky pre vývoj ekonomiky, musí byť sprevádzaná zodpovedajúcou mierou domácich úspor a efektívnym mechanizmom alokácie investícií. Pri porušení tejto podmienky na zachovanie vnútornej rovnováhy v ekonomike, môže vysoká miera investícií vážne narušiť makroekonomickú rovnováhu hospodárstva. Charakter hospodárskeho rastu je v ekonomike Slovenska obzvlášť citlivý na štruktúru agregátneho dopytu. Je to dané predovšetkým veľkosťou, výkonnosťou a otvorenosťou národného hospodárstva a oblasťami sektorového, odvetvového smerovania investícií (investície do strojov a zariadení, stavieb na bývanie), čo bolo a v súčasnosti aj je na Slovensku ovplyvňované veľmi rôznorodým dopytom. Výrazne sa zvýšili investície v sektore domácností do bývania.

Monografia Investičné procesy a ich vplyv na investovanie do bývania, autorky Jarmila, Vidovej, Ing., PhD., je venovaná okrem iného aj problematike bývania, ktorá je vysoko aktuálna a ktorej sa aj napriek tomu na Slovensku venuje málo pozornosti.

V prvej kapitole sa autorka venuje investíciám, ich teoretickým východiskám, procesu investovania vo vzťahu k celosvetovými vývojovými trendom. Pri rozhodovaní o investíciách sledujú firmy podmienku maximalizácie zisku, teda porovnanie očakávanej miery výnosu z kapitálu s nákladmi, ktoré firmy vynaložili na získanie dodatočnej jednotky kapitálu, teda s úrokovou mierou. Prioritou, ktorá determinuje nielen veľkosť celkového spoločenského bohatstva, ale v neposlednom rade aj úroveň zamestnanosti, ktorá priamo limituje životnú úroveň obyvateľstva, a teda aj sociálnu stabilitu, je ovplyvňovanie investičného správania na makroekonomickej, mikroekonomickej úrovni nástrojmi monetárnej a fiškálnej politiky. Každá ekonomika funguje a dynamizuje na podklade procesov zhodnocovania kapitálu. Hoci ekonomická teória a prax naznačujú, že investície sú navzájom takmer kauzálne previazané, v zložitom systéme ekonomiky a ich vnútorných mechanizmoch nejde o jednoduchú závislosť. Investície teda determinujú dynamiku vývoja ekonomiky, dlhodobý ekonomický rast a celkovú výkonnosť ekonomiky.

Autorka vhodne analyzuje investičný proces v Slovenskej republike prostredníctvom tvorby hrubého fixného kapitálu. V súčasnosti sa v slovenskej ekonomike ročne vynaloží v priemere takmer jedna tretina vytvoreného produktu na investície, avšak rast ekonomiky meraný hrubým domácim produktom takémuto objemu vynaložených investícií nezodpovedá. Samotný fakt vysokej miery investícií možno hodnotiť pozitívne, pretože transformujúca sa ekonomika vyžaduje veľký objem investícií vzhľadom na potrebu obnovy a modernizácie zastaraného strojového parku, technológií, zanedbanej infraštruktúry. Základy uvedené v prvej kapitole sú východiskom pre riešenie problémov v druhej kapitole a to je problematika investícií do bývania v sektore domácností.

Investíciám do bývania a bytovej politike sa autorka venuje v druhej kapitole. Bývanie je jedným z kľúčových faktorov v boji proti sociálnemu vylúčeniu a nezamestnanosti, vďaka nemu sú naše mestá, veľkomestá, vidiecke oblasti a regióny príjemnejším prostredím na život a prácu. Bývanie podporuje súlad medzi spoločenstvami a v pracovnom prostredí umožňuje dosiahnutie cieľov udržateľného rozvoja. Každý štát na riešenie problémov súvisiacich s bývaním využíva vlastnú bytovú politiku, vychádzajúcu zo sociálnej politiky a historických podmienok. Historické postoje k riešeniu bytových otázok sa v minulosti mnohokrát menili, čo autorka rieši vo svojej monografii. Obsahom tejto kapitoly je tiež problematika determinantov správania sa v procese bytovej výstavby.

Pri skúmaní problematiky investícií domácností do bývania autorka uvádza, že tieto narastali od roku 1990, čo je dané smerovaním bytovej politiky, ktorá je viac orientovaná na podporu vlastníckeho bývania prostredníctvom viacerých podporných nástrojov.

Na základe autorkiných zistení sa výdavky domácností na zabezpečenie vlastníckeho bývania zvyšujú, čo sa odzrkadľuje na štruktúre výdavkov domácností. Tým, že domácnosť takmer 27 % svojich výdavkov vynakladá na zabezpečenie bývania a služieb s ním spojených sa odzrkadlí na ekonomickom rozvoji, pretože domácnosti svoju spotrebu odkladajú o 30 rokov a tým sa automaticky obmedzuje spotreba iných tovarov a služieb. S vysokým podielom vlastníckeho bývania sa zvyšujú aj výdavky štátu na zabezpečovanie potreby bývať, čo má nároky na štátny rozpočet.

Autorka má v monografii viacero odporúčaní pre prax ako riešiť problémy vyplývajúce so súčasného stavu a s ktorými sa stotožňujem ako na príklad podporu bývania zameraním sa na podporu nájomného bývania a tým zvýšenie mobility pracovnej sily. Tieto odporúčania sú podporené výpočtami a modelovaním, kde autorka poukazuje na previazanosť HDP, úrokovej miery, ceny nehnuteľností a úspor.

PhDr. Oto Moravčík, PhD.

Úrad vlády Slovenskej republiky